Responsibilisering

en studie av assistanssektorns kvasimarknad

Robin Bankel

Akademisk Avhandling

för avläggande av ekonomie doktorsexamen i företagsekonomi som med tillstånd av Handelshögskolans fakultetsstyrelse vid Göteborgs universitet framlägges för offentlig granskning fredagen den 15 oktober 2021, klockan 13.00 i B44, Handelshögskolan, Vasagatan 1, Göteborg.

GÖTEBORGS UNIVERSITET
HANDELSHÖGSKOLAN

Göteborgs universitet
Handelshögskolan
Företagsekonomiska institutionen
Box 610
405 30 Göteborg

Författare: Robin Bankel
Språk: svenska
317 sidor
ISBN: 978-91-88623-22-5
2021

Responsibilisering

En studie av assistanssektorns kvasimarknad

De senaste decenniernas valfrihetsreformer i välfärden har föregåtts av argument om att valfrihet frigör brukare genom att kontrollen över välfärdstjänster överlåts åt de som utnyttjar dem. Denna avhandling behandlar en relaterad fråga, nämligen vilket ansvarsförhållande som har åtföljt dessa reformer. Under termen ”responsibilisering” har utvecklingen mot en alltmer marknadsanpassad välfärd tidigare konceptualiserats som en process där ansvar överförs från staten till individen. Termen *inbäddad responsibilisering* introduceras för ett nytt perspektiv på responsibilisering. Utifrån den svenska assistansmarknaden undersöker avhandlingen frågan om hur välfärdens marknadsanpassning kan förstås som en process av *inbäddad responsibilisering*.

Resultatet av studien, som tillämpar grundad teorimetod, visade att brukare och deras proxys (föräldrar och gode män) i assistanssektorn ofta ställs inför överväldigande, om inte oöverstigliga, krav för att uppfylla en kvalitetsmässig assistans. Baserat på kravbilden identifierades tre övergripande ansvarstyper som brukarna måste förhålla sig till på olika sätt: kvalifikationsansvar, valansvar och utföraransvar. Informanternas hantering av de tre ansvarstyperna belyser bristande möjligheter att leva upp till de förväntningar som valfrihetssystemet ställer på konsumenter, framför allt kravet på att uppfylla sina behov genom att internalisera en valfrihetslogik och välja rätt anordnare. Avhandlingen visar hur detta tillkortakommande, som leder välfärdskonsumenter inom sektorn mot att ta ansvar genom att själva arbeta och investera kraft, tid och pengar, kan förklaras av responsibiliseringens institutionella, sociala och kognitiva inbäddning.

Nyckelord: Responsibilisering, marknadsanpassning, välfärd, personlig assistans, valfrihet, nyliberalism, inbäddad responsibilisering, arbetande konsumenter

Tryckt i Sverige
Stema specialtryck AB, 2021
© Robin Bankel